

ΤΟ ΠΡΟΣΗΜΟ ΤΗΣ ΔΥΣΤΥΧΙΑΣ

✘ Η ζωή είναι μία δυναμική πραγματικότητα που μεταβάλλεται μέσα στο μικρότερο κομμάτι του χρόνου που εμείς μπορούμε να καταγράψουμε. Αυτή η άπειρη δραστηριότητα διαμορφώνει και τις συνθήκες που απεικονίζουν το αποτέλεσμα της. Μέσα σε ένα ασύλληπτα μεγάλο σύμπαν με νόμους άγνωστους που μας καθορίζουν ο άνθρωπος και ο ίδιος ο πλανήτης μας φαίνονται μηδαμινά και η ζωή παίρνει διαστάσεις που είναι αδύνατον να συλλάβουμε. Ο άνθρωπος όμως, παρά τη μηδαμινότητά του, μπορεί και επηρεάζει τη δική του ζωή στα όρια αυτού του πλανήτη, τουλάχιστον προς το παρόν.

Εξετάζουμε, λοιπόν, την πραγματικότητα στα δικά μας όρια κίνησης. Οποιαδήποτε μελέτη – αναφορά σε αυτήν σίγουρα χρωματίζεται από την υποκειμενικότητα του καθενός και, άρα, αποδέχομαι την αδυναμία μου να την προσδιορίσω με απόλυτα αντικειμενικούς όρους. Ταυτόχρονα, βέβαια, αμφισβητώ και την ικανότητα όλων των ανθρώπων, με διαβαθμίσεις φυσικά λόγω εξοπλισμού, να την αντιληφθούν πλήρως και να την περιγράψουν. Πέρα από την αδυναμία απόλυτης καταγραφής όλων των γεγονότων – συνθηκών από τον άνθρωπο, θέλω να επισημάνω την τάση του να διαστρεβλώνει ηθελημένα κατά την καταγραφή ή κατά την επεξεργασία τα στοιχεία που προσλαμβάνει με τις αισθήσεις του και επεξεργάζεται με το νου του. Τον μηχανισμό της στρεβλής αυτής αποκωδικοποίησης ο άνθρωπος έχει αναπτύξει σταδιακά από τότε που ο νους μπορούσε να παίζει το ρόλο του κυρίαρχου εργαλείου επιβίωσής του στον πλανήτη. **Ο λόγος είναι απλός και λέγεται «άλλοθι»**. Με δεδομένο ότι στις κοινωνίες που δημιουργούσε υπήρχε η έννοια των συλλογικών αναγκών και επιθυμιών, έπρεπε να περιορίσει τις δικές του ενορμήσεις, ώστε να μην είναι εμπόδιο στις συλλογικές. Ο νους, λοιπόν, σ' αυτήν τη διαδικασία αντίληψης και δράσης, που διαμόρφωνε σταδιακά το δίκαιο κάθε κοινωνίας, αποτέλεσε το εργαλείο που ήταν ο μεγαλύτερος σύμμαχος αλλά και ο μεγαλύτερος εχθρός, αφού αποκάλυπτε την αλήθεια και με αυτόν τον τρόπο έθετε τους

περιορισμούς που έπρεπε να υπάρχουν στην ανθρώπινη δράση. Έτσι, ο άνθρωπος έστρεψε αυτό το εργαλείο προς τον εαυτό του, γιατί λειτουργούσε ανασταλτικά προς το δικό του υποτιθέμενο συμφέρον. Έπλασε λοιπόν μηχανισμούς αμφισβήτησης της λογικής και των απλών συμπερασμάτων, καθώς, επίσης, απώθησε την ενοχλητική καταγραφή των δικών του κινήτρων. Αποτέλεσμα ήταν να εκλογικεύσει το παράλογο και να προσπαθήσει να αιτιολογήσει κάθε άπληστη, άδικη και ελεεινή δράση του. Η ιδιοτέλειά του αυτή πήρε συλλογικές μορφές, αφού στην ιστορική του πορεία συνεργάστηκε και με άλλους, για να προστατεύσει και να προωθήσει τη βλαβερή μορφή αυτών των συμφερόντων.

Τι βλέπουμε γύρω μας

Ας κάνουμε μία προσπάθεια να ορίσουμε αυτό που βλέπουμε γύρω μας ως άθροισμα. Το άθροισμα αυτό πρέπει να οριστεί συνυπολογίζοντας τα πάντα και με όλα τα πρόσημα. Υπάρχει γύρω μας ευτυχία; Η απάντηση είναι όχι. Υπάρχει σίγουρα πολιτισμός ως αποτέλεσμα δυναμικών ανιδιοτελών προσπαθειών. Πολιτισμός με την έννοια του συνόλου των ενεργειών που αφορούν τη συλλογική εξέλιξη μέσα σε μία ισορροπημένη και ήπια αντιμετώπιση των άλλων και του πλανήτη. Υπάρχει όμως η ιδιαίτερη αυτή κατάσταση που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως πραγματική ευημερία και να περιλαμβάνει τουλάχιστον ένα μεγάλο σύνολο; Η απάντηση είναι όχι.

Αυτό που βλέπουμε γύρω μας είναι προσπάθειες ομαδικής ιδιοτέλειας που χρόνο με το χρόνο περιορίζουν τον αριθμό των ανθρώπων που περιλαμβάνουν. Βλέπουμε λίγους λαούς ή μικρά ποσοστά από αυτούς ή σχετικά ολιγάριθμες ελίτ να ευημερούν και να προσπαθούν με αλύγιστη ένταση να αυξήσουν τη δύναμή τους, την επιρροή τους και να διασφαλίσουν ότι τίποτα από αυτά που θεωρούν δικά τους δεν κινδυνεύει να χαθεί. Την ίδια στιγμή αδιαφορούν για οποιαδήποτε συνέπεια που επιφέρει αυτή η εντατική υστεροβουλία τους είτε σε συνανθρώπους τους είτε στον πλανήτη, πράγμα εντελώς παράλογο και κοντόφθαλμο, που δείχνει την ελεεινότητα της ιδιοτέλειας. Παράλληλα, εξελίσσεται η αδυναμία των υπολοίπων ανθρώπων να έχουν αξιοπρεπείς συνθήκες

ζωής χωρίς φόβο, χωρίς άγνοια, χωρίς ανελευθερία έκφρασης. Εδώ γίνεται και η μάχη συλλογικών προτύπων. Πολλοί άνθρωποι ζώντας σε μιζέρια, αντί να καταλήγουν σε ένα πιο συλλογικό και αβλαβές (εμπεριέχοντας και το περιβάλλον) πρότυπο ζωής, φθονούν τους 'τυχερούς' και караδοκούν για τη δική τους ευκαιρία να μπουν στον περιορισμένο αυτό κύκλο επιτυχίας. Άλλοι πάλι με πιο ανθρώπινα κριτήρια επαναπροσδιορίζουν τις προτεραιότητές τους και παίρνουν θέση λογικής και διεκδίκησης ενός πιο παρεμβατικού ρόλου, φεύγοντας από τον ρόλο του παρατηρητή.

Οι νησίδες ευμάρειας που έχει δημιουργήσει ο άνθρωπος στον πλανήτη τελικά είναι η επίφαση της ευτυχίας. Η ευτυχία πρέπει να συν-ορίζεται με την έννοια της συλλογικότητας, γιατί ο οποιοσδήποτε αποκλεισμός του άλλου από αυτήν οδηγεί στην τερατωδία. Η συνείδησή μας έχει αυτή την ικανότητα αντίληψης του ορθού και γι' αυτό το υποσυνείδητό μας πολλές φορές λειτουργεί ως ασίγαστος κριτής που μας ενοχλεί, όταν εμμένουμε στο ψευδές. Χωρίς συμπόνια όμως είμαστε καταδικασμένοι να δυστυχήσουμε, γιατί τότε παραμένουμε ψυχροί και εκφράζουμε μία ενεργητική ή παθητική βία. Τη βία της εγωκεντρικότητάς μας που έχει μάθει να αρπάζει (ενεργητική βία) ή να διαφυλάσσει σιωπηλά και «μουλωχτά» (παθητική βία) φοβούμενη μην υπάρξει κάτι που τελικά ίσως διαταράξει τη νηνεμία της ζωής μας. Επιθετικά ή κάνοντας τον ανήξερο επιτρέπουμε να εκφράζεται ιδιοτέλεια, η οποία είναι συνυφασμένη με τον αποκλεισμό του άλλου. Εάν λοιπόν η ευτυχία δεν είναι συλλογική, δεν υπάρχει, γιατί συνυφαίνεται με τη δυστυχία του άλλου. Πιθανά, επειδή μέσα σε αυτή την αγέλη θα καταλήξουν κάποιοι να είναι πολύ ισχυρότεροι από εμάς, θα καταφέρουν σήμερα ή αύριο να εκτοπίσουν κι εμάς από τις προσφιλείς κοινωνικές μας θέσεις.

Παραβιάζοντας τις βασικές λειτουργίες της κρίσης μας και της συνείδησής μας έχουμε αποκλίνει αρκετά από μία πορεία λογικής και ανθρωπιάς, η οποία θα δημιουργούσε πολύ πιο φιλόξενες συνθήκες για τη ζωή σε αυτόν τον πλανήτη. Το πρόσημο κάνοντας τον απολογισμό είναι αρνητικό, γιατί η ευημερία κάποιων δεν

είναι καν συνδεδεμένη με τη δική τους ευτυχία, αφού έχουν παρακάμψει πρότυπα δικαίου ναρκοθετώντας και τη δική τους ζωή εκτός των άλλων. Ο πολιτισμός δεν θα είναι αρκετός, για να μας προστατέψει από τον εαυτό μας, και θα απολεσθεί εξαιτίας μιας παράλογης βουλιμίας, η οποία είναι φανερό ότι δεν αφήνει χώρο σε πολλούς. Η προσήλωση του νου μας στις αρχές της λογικής και της αμοιβαιότητας είναι ο μόνος δρόμος για την προσέγγιση της ορθής στάσης ζωής που οδηγεί στην ευτυχία. Τη μόνη κατάσταση που συμπεριλαμβάνει τα πάντα και δεν αποκλείει τίποτα. Οι παρούσες συνθήκες και ο χρόνος κάνουν το δίλημμα για παραίτηση ή τοποθέτηση πιο πιεστικό από ποτέ άλλοτε. Εμείς πρέπει να το απαντήσουμε.

Θανάσης Μάντης

Μέλος της ΜΚΟ Σόλων

Πρώτη δημοσίευση: 23 Απριλίου 2015

Φωτογραφία: all-free-download.com

(solon.org.gr)